

ՄԱՄԼՈՒ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ընդունեց

**Չեխիայի խորհրդարանի
դատգամավորների ղալափ
փոխնախագահին**

ժառանգը:
Մասնավոր անդրադարձ
կատարվեց երկու երկրների
հոգեւոր կյանքին, եկեղեցի-
պետության, եկեղեցի-հա-
սարակություն հարաբերու-
թյաններին եւ հասարակա-
կան կյանքում հոգեւոր-քա-
րոյական արժեքների հա-
տատման գործում կոոնա-
կան հաստատությունների
կարեւոր դերակատարու-
թյանը:

Եվրոպական ժողովրդական կուսակցության նախագահին

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. ՉԱՐԵԳԻՆ Բ
ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՅ
ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԻ
ՇՆՈՐՀԱՎՈՐԱԿԱՆ
ՈՒԴԵՐՁԸ ԿԱՆԱՅՆՆԻ ՏՈՆԻ
ԱՌԻԹՈՎ

Մարտի 8-ին՝ կանանց օրվա առիթով, Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Շայրազույն Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսը շնորհավորական ուղերձ է հղել Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից, որում ասվում է.

«Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնից հայրապետական Մեր օրհնությունն ու ջերմ շնորհավորանքներն ենք բերում բոլոր կանանց՝ մարտի 8-ի տոնական առիթով:

Մեր աադրանքն է, որ ըրնտանկան հարկից ներս եւ արդի ժամանակներուն մանս պետական-հասարակական անդատաւանով վնանակալի դերակատարություն ունեցող կանայք Վատծո օրինությունար արդար ու բարի արգահարներով արդունամովնս իրենց առաքելությունը, նոր ձեռքբերումներով եւ հաջողություններով գարդարեն իրենց, սնր Հայքենիքի ու ժողովրդի կանայք:

Աղորում ենք, որ Բարձրյալն Աստված Իր Սուրբ Աջի հովանո՞ւն ներքո պահպանի թուր ատկնանք եւ օրիորդաց, նրանց սրտերում միշտ զորավոր պահի հավատքն առ Աստված, անճանցորդ նվիրումի ու հավատարմության ոգին առ Հայրենին եւ ընտանիքը:

Երկնային շնորհներ, երջանիկ ու
օրհնյալ կյանք Ձեզ, սիրելի՛ մայրեր եւ
քույրեր»:

Հոգեւոր հովիվների նշանակում թեմերում

Ն. Ս. Օ. Տ. Տ. Գարեգին Բ Ծայրա-
րյւյն Պատրիարք եւ Ամենայն Հայոց
Եպիսկոպոս օրհնությամբ Մայր Աթո-
ղոս Էջմիածին միաբան Ս. Արիտա-
նան աբեղա Այվազյանը, վերդառնա-
վ գերմանիայի հայոց թեմի Չաքսըն-
նիակի շրջանում հովվական ծառա-
ւոյրունից, հոգեւոր սպասավորու-
ն եւ կոչվել Տավուշի փոխառաջնոր-
դութունով:

Տ. Հուսիկի քին. Գրիգորյանը, ա-
րարտելով Հայաստանի Հանրապե-
տության Հինգերորդ ուժեղում իր հոգե-
ր սպասավորությունը, հովվական
առաջության է նշանակվել Երևանի
եմում:

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ընդունեց Եվրոպական ժողովրդական կուսակցության նախագահ Վիլֆրիդ Մարթենսին:

Կենսափառ Հայրապետը, ողջունելով արև Մարտեսին, ներկայացրեց Մայր Աթոռի եւ առհասարակ Հայ Եկեղեցու պատմությունը եւ դերակատարությունը հայ ժողովրդի կյանքում: Նորին Արքունիությունն անդրադարձավ նաեւ քրիստոնեական արժեքներին, որոնց վրա խարսխված է նաեւ ենթոյնական մշակույթը:

Կիլֆրիդ Մարթեսը, իր հերթին երախտագիտություն հայտնելով ընդունելության համար, ներկայացրեց երեկոսկային կուրսակալությունը:

որն առաջնորդվում է ժողովրդականության, մարդասիրական ու բոլոր տեսակի զգայախաբեղման: Պրն Մարգրետը նաեւ անդրադարձանալ այն համագործակցությանը, որ ելն լրուպական ժողովրդական կուսակցությունն ունի մի շարք ցրիտունական եւնեղցնելի ետու՝ վատախիւրդն հայտնւելու, որ այս հասկիււրւմը սկիւր կրնի կուսակցական մի նոր համագործակցութլան եւնե՝ Յայատական Մաքրեական եւնեդնու հետ:

Հրույցի ընթացքում խոսվեց նաեւ հայ-թուրքական հարաբերություններին եւ տարածաշրջանային այլ հարցերի մասին:

Էմիր Կուստուրիցային

Ամենայն Հայոց Կաթողիկոսն ընդունեց սերբ նշանավոր կինոռեժիսոր Էմիր Կուստուրիցային՝ ուղեկցությամբ տիկ. Կուստուրիցայի եւ ռոջ նվագախմբի երաժիշտներին:

Ողջունելով նշանավոր արվեստագետին՝
Էվեհափառ Հայդապետյան անդրադարձան
Հայ եկեղեցու պատմությանը, հայ ժողովր-
դի կյանքում, ազգային-հոգեւոր արժեքնե-
րին և ազգային ինքնության պահպանոյթյան
գործուն ունեցած նրա դերակատարությա-
նը, այն հսկայական ներդրմանը, որ այն ու-
նեցել է ազգային դիմաւոր, հայկական մշա-
կույթի ներմուծման և զարգացման գործում:

Կեհակառ Ջայրապետը վերոհիշեց Նաե-
իր հանրիպումը հայտնի կնիւնեմիտը
հետ այս տարվա հունվարին Մոսկվայում.
Երբ Նորին Միտրոպոլիսը եւ Կ. Կոստանդինո-
պոլի Ուղղափառ ժողովուրդների միաբանու-
թյան իշխազգային հիմնադրամի կողմից
հանձնվեց Լեւոսի Բ պատրիարքի անվան
2009 թ. միջոցակի: Կաթողիկոսության կյան-

ընմ հոգեւոր արժեքների հաստատման եւ ամրապնդման գործում ունեցած մեծ ավանդի համար:

Իր խոսքում նշանավոր ռեժիսոր Աշեց, որ իր համար հաճելի է լինել Հայաստանում եւ ծանոթանալ մի ժողովրդի հետ, որն իր կրօն տառապանքներով նման է իր ժողովրդին: Եւստրախիան անհե-

րադարձավ նաեւ հոգեւոր արժեքների վա-
րելուութեանը՝ շեշտելով, որ հոգեւոր մեծ-
ներու ի տեսնում Հայաստանում: Այնու-
հետեւ ղեկավարը Վեհափառ Հայրապետին
նկատարագեց իր առաջիկա անելիքները:

Հանդիպման ավարտին ողջ նվագախումբը
այցելեց Վեհարանի թանգարան:

ՀԱՅԻՈՑ ԿԱՌԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

ԴՎԿԻՈՑ Դ ԿՎԴՐԱՐՆԿԱՐԱՅԻՆ (1590-1629?)

Այսինքն թիվ 4
Այդ շրջանում լուրեր տարածվում, որ թուրք-բախան իր մեծ բանակի Ցաղադուլի Միսնան փաշայի գլխավորությամբ արշավում է Երևան, և քանի որ պարսից շահը նրան դիմադրելու բավարար ուժեր չունեց, Հահ-Ա-բազար որոշեց երկրին անապատի վերածել՝ Պարսկաստանի խորքը ջրելով հայ բնակչությանը։ Ապաստան թշնամուն պարենից զրկել էր։ 1604 թվի աշնան սկզբներին ևս ձեռնամուխ եղավ իր գաղութի ծրագիրը՝ Կարանասգմանակ։ Նա Աղշակալյում (իկն Երվանդակալյում) իր միտքը հայտնեց հայ մեծահասակներին, որոնք ձեռք ամրաճառ բերելով՝ խոստովեցին ու տեղափոխվեցին գարուն։ Իրականում պարսից շահին հենց ձեռք տրեց իր հետապնդումը։ Ամիրդուխան հանը նշանակվեց այդ ձեռնարկի իրադրությունը։ Հուլիան տղից, որ քաղաքներն էր գյուղերի բնակիչները ճամփա ելնեն Այրարատյան դաշտ՝ այնտեղից միայնակ Պարսկաստան ուղևորելու համար։ Բաղադաթն իրազգություն էր խայտառակ մեղադրվում և վարպարություններով։ Այդում էին արտոնող, մեղքի պաշտպանը։ Այրարատյան դաշտում հավաքվածներից շեջին Պարսկաստան։ Բաղադաթն իրականացրեց իր կարգավիճակի մի քանի օրվա քայլի երկարությունը ուներ։ Առջեղից քայլում էին բռնազավթվածները, նրանք խեղճեց՝ պարսից զորքերը, որոնց հետևապաղում էին բուրբախան գործերը։ Բռնազավթ կատարվում էր ոչ աշանը ևս վաղ ձեռնարկ՝ սկսած հոկտեմբերի 21-ից։ Իրավուն, դիմադրություն չատ ուղեցեր նրան, ինչը ճշմարտ էր ահավոր անսխալությամբ։ Գանահարում էին մարդկանց, կտրում էին նրանց ականջները և մամուլի այլ մասեր։ Մեծ կորուստներ էրան Արաքս

անցնելիս։ Գետն անցնելու համար քաղաքը թվով լատեր, նախկինը վայրին, քայց պարսկական զորքերը, վախենալով, որ թուրքերը բռնազավթվածներից են կենդանությանը, նրանք ջշում էին գետը, որը ծածկվեց դիպակներով։ Միևեկ թուրքերի տեղ հասնելը պարսիկները բռնազավթվածներին, ավելի ճիշտ՝ նրանց մի մասին, անցկացրին Արաքսի մյուս ափը։ Այստեղ Ամիրդուխան հրաման տալով վերադառնալ Երևան, և բռնազավթի կազմակերպումը որոշեց Երևազ հայիճաղի վրա։ Նրանք ջշում էին Պարսկաստանի խորքերը՝ զրեթե անմաղելի ճանապարհներով, այն դեպքում, երբ Հահ-Աբազար և նրա բանակը Թավրիզ շարժվեցին արցունի ճանապարհով։ Բռնազավթվածները մեծ դժվարությամբ հասան Անար և Մուշկուն գավառները և այլևս ի վիճակի չէին առաջ գալու՝ ամրանալ մակեդոնի պատճառով։ Ուստի նրանք որոշ ժամանակ այդտեղ տեղակայվեցին։ Երեւն հա եղավ, ըստ Մ. Օրմանյանի, 1606 թվի հունիսյան կիզերին։ Բաժնությամբ հետ էին եղան Պալիկո և Մեջնեղեղի կաթողիկոսները, սակայն վերջինս կարողացավ իս հառաւել, Էջմիածին և տիրել կաթողիկոսությանը։ Ըստ որում, դա կարողացել էր առաջ չափի գիտությունը։ Մեջնեղեղի բնակչությունը հաստատեց Երևանում և իր ազգականներին ու մտերիներին հետ ճոխ կյանք էր վարում Մայր Աթոռի հաշիվին։

Գայրենք բռնազավթվածները ջշվեցին Պարսկաստանի տարբեր կողմերը, մասնաւորապէս՝ Սպահան։ Զարգացվածներին բնակեցրին քաղաքի մէջ, իսկ գյուղական բնակչությունը գետնեղեղ Լըշան, Ալեքսան, Գանդիման, Ջրախոռ, Փարսիա և Բուրկարի

գավառներով։ 500 տուն հաստատվեց Երևանում։ Հայերը հաստատվեցին Նաեւ Ա. հար, Ապաիի, Համարան, Գուլիքեան, Բըման, Խոնեսար, Խոյիկան և Շիշաբան վանքներում։ Բռնազավթվածների մէջ մեծ թիվ էին կազմում Նաեւ աբեւմանայից։

Սպահանի հարեւանությամբ քաղաքական հայերը, որ Ջուլպայից էին, կառուցեցին Սր Զուլաք քաղաքը, որն այժմ կերպով էր Ասպահանի մէջ։ Ջուլպայիցներին բերեցին Պարսկաստան՝ համեմատաբար տանելի պայմաններով։ Նրանք երեք օր տղեց, որ քաղաքը թողնեն, այլապէս դրանից հետո այն ավերակաղու էր։ Նրանք ուղեցրին համար անգամ զինվորներ էին հաւաքակալեցին։ Բնության անտեղեղ մեծ տառապանքներ պատճառեցին ջուլպայիցներին միևեկ Ասպահան հասնելը։ Ջուլպայիցները էին ուզում հեռանալ հայրենիքից, նրանք տներն դռները փակեցին և բանակները տեղեցին գետը։ Հահ-Աբազի համանակով թուրք թաքսկաններին զարգեցրին և քաղաքը կրակի տղեցին։ Ջուլպայիցների մի մասը բնակեցվեց Թավրիզում, Ղազվիլում, քայց իրականաւ մասը հաստատվեց Սպահանում։ Հայ բնակչությունը Նոր Ջուլաք դարձրեց քաղաքակալ և հարուստ քաղաք։

Ինչպէս տեսնում էք, այս դեցաղը կկազմրէիս Հահ-Աբազի՝ հայերի կկառմար

ունեցած բարոյականությունից հետը չի մտնում։ Նրա կառմարը Պարսկաստանը տնտեսապէս շեղանքն էր՝ հայ տարրի միջոցով։ Պարսկաստանում ևս աշխատում էր իր բարոյականությունը ցույց տալ հայերին, սակայն պատճառն այն էր, որ հայերը հակաբաղ ճնաճառ են վերադառնալ հայրենիք։ Նույնպիսի Հայաստանի և այդ թիվում Էջմիածնի կենդեցիկներից քառեր բերվեցին և դրեցին Նոր Ջուլպայում կառուցված հայկական կենդեցիկների պատերի մէջ։ Հայերին Պարսկաստանի կապտելու համար Նա թույլ էր տալիս ամենուրեք կենդեցիկներ կատուցել։ Հայերը կարող էին ազատորեն ևս տնոք ծեսերը կատարել։ Հահ-Աբազը առ աւունք էր ոչ թե հայերին, համար, այլ պարսկական գետնաղային։ Սակայն ավելի մեծ այդ քաղաքականությունն սկսեց մոխրել։

Միգրուկան խանը, որ ուղարկել էր բռնական կարգադրություն էր տալուց եղանակներ հայերին բռնել և ուղարկել Պարսկաստան։ Գանդին դիմադրեց և պարսիկ զորամասերը ջշեց։ Միգրուկան մեծ զորքով առաջաւեց Գանդին և բնակչության մեծ մասին ջշեց Պարսկաստան, սակայն նրանց մյուս մասը կարողացավ փախել և ամրակալ Գեղարքի քարամակարդում։

Նրանք ջշեց կային գաղթ թվով հոգեւորականներ։ Միգրուկան նրանց կող արեց ենթարկել և գաղթեց, սակայն հայերը ենթարկվեցին և դիմադրեցին։ Միգրուկան խանի զինվորները, հարձականալ անցնելով, շատերին կոտորեցին և մասնաւոր ջշեցին Պարսկաստան։ Տարբեր կազմակերպվեցին Նաեւ այլ վայրերում։ Երկիրը վերանվեց կատարյալ անապատի։

Ջուլպայից, հասնելով Արաքս և տեսնել, որ գաղթականները հեռացված են անմատչելի ճանապարհներով, իսկ պարսիկներն ամուր դիրքեր են գտնուցրել, այնտեւ առաջ չառնեց։ Նա իր զորքերը շարժեց դեպի Կան, որտեղ և անցնալուց ձեռնը։ Պարսից շահը դիմադրեց Կանի վրա, քայց քաղաքը գրավեց վայրորդապալ։

Տարրակալությունը՝ էջ 4

ԱՆԱՊԱԿԻ ԿԻՐԱԿԻՆ

Այսինքն էջ 2
1647 թ. Նոր Արարատում գրված և այժմ Երևանի Մատենադարանում պահույնը այս հարկորդատերով (ձեռ. հիմ. 389) ստավան, ծնողները խորհրդանշում «ՏՅԻ», «մարդիկ», «այրուկ», «նազ», «բաժանի», «Փրկիչ», «Հի-

տու», «Զրիստոս», «Հայր», «Սուրբ Դովդ» բառերը իրարից գրված են ուղեղներով տուր դարձնալի առաւելում, ընդունելով տուր դարձնալի ձեռն որդուն, հայրն այժմ է։ «Անապաշտ և հանեցեք նրա Նախկին պատմությանը հազցեք նրա, մասնաւոր նրա մասը դրեք իր Նոր ուղեղներին՝ կոչնելներ, բերեք կարգուր եզգ, մորթեցեք, ուտեցեք և ուրախ լինեցեք։

Խորհրդանշանոր այն և համանալ մյուս պատմություններով, որպէս ծեսի իրարախաջորդ շարունակական ընթացք, ներկայացվում է խորհրդանշանոր՝ համանալ պնդիկներին վերջնականաւ մեկնություններին։

«Բերեք կարգուր եզգ, մորթեցեք» խոսքը

միջի որդուն և խորհրդանշանոր՝ մեղոյալ ծաղկությունից, որպէս բանական զոխ և պատարաւ խորհրդանշանոր։ Համանալն ձեռով այստեղ է պարկուրեցել պարտաւան եզան գէ-նուրը, Ում այրուրեց հալալացվում է հարկորդության սկիւնով, որ որպէս կալաճ՝ բաշխիլ այն ճաշակութունին։

Նախկին պատմությանը հազցելով խորհրդանշանոր և, որ պատմական զեղմար և պաշարադրաբար արժանի դարձավ այն ուտելին պատմությանին, որն Աղանա ու Եվան կրում էին դրախտում՝ միևեկ պատմությանին անցնուցուցին։

Մաս այս պատճառով պատմությանին հանդիսակությունացվում է ներկայացվում պատմութանի մատուցումը։

Նույնը վերաբերում է և կոչնելներին ու մատմանին։ Կոչնելները մատուցվում են պատմութանին իրա դրավ, որով ջշեղմում է վերջիններին առանձնակի կարեւորությունը։ Այսպիսով կոչնելները հետեւալ համեմատելով։ Միջնականալ խորհրդանշանութայն կոչնելները խորհրդանշանում և հավանի ամուրդուրեւ, Զանի որ օճճ՝ զարկալիցը, մարդու զարաչապարն է խայտում, ինչպէս Նաեւ սկսած Կաչիլեայան զարաչապար՝ արտահայտությունից, մարդու խորհրդի տեղը համարվում է զարաչապարը։ Ուստի, որպէս ամուր լին կոչնել, այնքան մարդն ավելի հաստատուն հայկաւում կոչնելային զարաչապարին խայտըցին։

Գրիգոր Տաքեւաչի իր Քարաչապարի «Ճեւր» հատորում Անապակին կոչնելով քարուզում գրում է, որ արտուրեկներն իրական չունեն իրակի հազնելու և մատման կրելու, ուստի որպէս անապակին տալը խորհրդանշանում է մեղի արտուրեկությունը նրա ազատազրկելը։

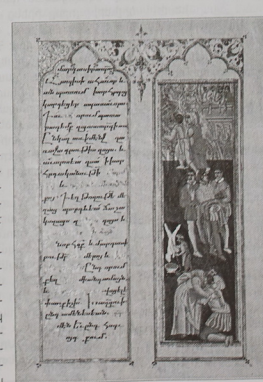
Իրար կողից գտնվող երեք ծառաներից առաջինը հանդիսակությունացվում էր վառաւելի՝ այն անապակին հանձնելու համար։ Մատմանին խորհրդանշանում է Նաեւ թափալուրեւ ևս իշխանությունը և, ըստ այրւ, իս մեկ խորհրդուր ուր։ Ինչպէս արար, այնպէս էլ մատուր նրա, որպէս ինչ, պատմութիւմ էր քաւալուցը, և կրում դրաի գտնվելու ու մատուր ակնկէտ խորհրդանշանում ևս աստվածային

պատմութիւ վերանալուց, որը խաթարվել էր Աղանա պատմությանին անցնուցուցումը։

Այս մտնուրեկություն վերից վար զարաչուց գործողություններին ընթացք, սկսվելով անապակի զեղմար ևս հայրական ներուրաւությունար, շարունակվում է պարտաւան և զան գէնմար, ապա և մատմուն, պատմութանին և կոչնելներին մատմութան, և վերին ուտելիայն մատուր վերջնական խոչնելից և ուրիշություն տեսարակով՝ համանալն էր «Պարաւոր եզգ մորթեցեք, ուտեցեք և ուրախ լինեցեք» խոսքերը։

Կորած դիշարի, դրաիի և անապակի՝ իրար հաջորդող երեք առանկները միմյանց կապված են Նաեւ։ Նրանցից յուրաքանչյուրի պարունակալ այդպէսանալի խորհրդով։

Երեք առանկների վերջում էլ դրախախելու հրաւեր է ուղղվում։ Կորած դիշարի և դրախախելու և ուղղվում է խորհրդանշանոր գտնվելու համար սպուլում է, որ երկնքում Նման դրախախելու կրկին գտնված յուրաքանչյուր մեղաւոր։

ի համար։ Այսինքն՝ իրենցականը կուրախան գտնված մեղաւորների համար։

Հայրուր դիշարից կորել էր մեղք, և մասնաւոր էր ինքնակէր։ Երկու առանկներում էլ ինքն և մեկն իրարեկողմ պատահականալ է։ Սկզբնական իրենցականին ինքն ինքն, միևեկ որ պատահականալ պատահականալ է երկրեղի երկրի խորհրդանշան եւտելց, և մարդով անցեք է լրանար ստաթ թիվը, սակայն իր անկան ու մարդու բարձրագոյնալ համար չարաբար ցլած աստանան օճի միջոցով զարաչալուցել էր Աղանալ, և Նա դրաչեց աստվածային շնորհից։ Նույն այս պատճառով պարտաւան լինել՝ աստանան, դաժնարակ և վարվում առանալի կետ, որովհետեւ։ Նաեւտեղ վարուր անալուցվում էր ինքն ինքն երկնքից վար Նեւտելու և երկնքիային պատմից վարուր համար՝ կրեք իրականում է լուծեք աստվածային պատկերով տեղաճեք մարդուց։

Եւ երեք առանկներում էլ, կրպակալ գտնվելու, լուսուն է իրենցականային տաթ թիվը՝ ուրախություն, պատճառներով իրենցականներին։ Մաս այս պատճառով խորհրդանշանոր այս մատմութանի վերին մասը ուղեղներին է խորհրդանշանում աստվածային երկնքը, ուր խոչնելից միջ փորկեղեղ ներկայացվում ևս իրենցականներն ուրախությունը։

Մարդկային իր պարունակում և իրագրաւական աստվածային շրջադարձերով այս առանկ գրավել և Նաեւ վերանալուց ևս Նոր ջշեղմել ներալիկների ուշադրութանը։ Պայմանականոր ևս առանկով գործողություններին զարաչապան ընթացքով՝ կարգաւորել պատմութե և այս առանկին կապված իրկն տեսարան։

Առաջին անապակի հայրական տանը։ Երկրորդ՝ հայրական հարստութունն օտար աշխարհում վատեղիւ։

Երրորդ՝ թշնամութան մէջ հայրական և օտար ազգայնական խորհրդով շրջապատման։ Չորրորդ՝ դարձ առ հայրական կնքնից ջերմուրի բնութիւ կառոււմ, որ արգաւ ևս թուրքի մեղքեղման անապակի թողում է մատաւ հանձնալ տուրը։ Նրա վայրեղեղը և, միայն ջշում է, որ Նրա ուղեղում է միևեկ դրապաւ, և որն անապակի իրաճեղն է տալիս գլխարկն առանալ։

Տարրակալությունը՝ էջ 5

ՎԱՏԱՆ ՏԵՐՅԱՆ-125
(1885-1920)

հատկապես փիլիսոփայական, գիտական գրականություն, որպեսզի չկտրվի ժամանակի գրական, քաղաքական անցուղարձից: Մայրը նուրբ, զգայուն էւ աշխատասեր կին է:

Ըստ հուշագիրների՝ ապագա քանաստեղծի ալեկի կմաւ է թորոյս հորեղբորը՝ Վերիկիս, ինքեւս ինկեւր, տարվան էր Գլթի «Երիտասարդ Վերթիկի տառապանքներ» գրքով, որը շարունակ կարդում էր եւ հուզմունքից արտապնում: Լսեմ քանաստեղծութիւններ էր գրում: Միայ գլի, գրքի հանդէս ունեցած այս քննչութիւնն էր, որ հորիկս ու հորեղբորի փոխացնում է Տէրյալիս:

Վահանը չորս եղբայրներից եւ չորս քույրերից կրտսերն էր: Նա հանդարտ երեխա էր՝ բոլորից սիրված: Գրագիտության առաջին դասերն ստանում է հոր ու եղբայրների խնամքի ներքո: Նրա մանկությունն անցել է Զավախիքի անկրկնելի քնաշաքարիով՝ նահապետական բարեքի մեջ:

Տեղուկ ուխտակալն անհատական կոթողներին

ստացել է Գանձայում եւ Ափալալաբում:
1897 թ. հայրը նրան տեղափոխում է Քիֆ-
կայ, որտեղ երկու տարի ուսանում է պետա-
կան գիմնազիայում: Սակայն տեր Սուքիա-
ջը նրան ավելի լավ ապադրեց իր ուղում
հասնել, եւ 1899 թվականին՝ Տերյանը դառ-
նում է Մոսկվայի Լազարյան Տեմարանի
սան՝ կրթությունը շարունակելով արեւե-
լյան լեզուների երրորդ դասարանում: Ծե-
մարանական ուսումնառության շրջանը
(1899-1906) նրա մտավոր ծեալվորման լա-
ժազույն ժամանակն է:

Այս տարիներին անհագ հետաքրքրությամբ եւ կարդում է ռուս եւ եվրոպական

գրողներին, հաղորդակցվում գեղագիտական նոր ուղղություններին, գրական նոր դպրոցներին, որոնցից նրան հատկապես գրավում է խորհրդապաշտությունը:

Շնչերդերի հետ լույս է ընծա-
յում «Հոյա» թերթը: Հիլի եւ Volo
համալսարաններով հսկելու է գալիս
հմարադրական եւ առաջնորդող
հոդվածներով: Այս տարիների եւ
վերաբերող եւս «Հայրուրի» «Չայլո
Հարություն» եւ Սմբատ Շահազիզի
«Լեւոնի փնտռ» գրականագիտա-
կան վերլուծությունը: Իսկ ծննա-
նակի «Մեր կյանքը» աշակերտ-
ական թերթում տպագրվում են թու-
մասյան եւ Բաժանականի աղեր
գրված կամ առաջիկա բանաստեղծ-
իք («Կարկուռը եկավ...», «Սարե
րը...»: 1904-ին ծննդաբանական
եւ Բաժանականի, ովք պելեյ ուր 1908
մասյանի հետ, ովքեր կյանքը ստեղծ
կան ծառայություններ գործում ունենու-
նական տես:

1905-ի մասը հայրենի քաղաքապետական Սարգսյան լճի ափին, Տեյքյանը մասնակցել է Կարապետի տոնակատարությանը: Ներկա է եղել նաև Բախակյանը, որը եւ հիտադավանքը էր: Երբ Տեյքյանի այդ պահի դիտարկումները, «Լալիկի»-ն առում էր Բախակյանի հին- «ախ» խոսքը ապրել նաև մեր գյուղացիները, իհն՝ մոտադր դեմքով՝ առեւով, անմեղով այրվան ու բովվան: Իհն՝ դառն արցունքալից և կարծւ վրանքով, բայց ուրախանում է: Բայց իհն՝ թափառու ուրախություն է այս: Իրդել եւ ուրիշ լճերին եւ եղունգ, բայց ինքնա՝ վիշտ ու մոլորոք

Գործ՝ Արա Բեքարյան

կա սրանց ուրախ երգերի մեջ: Դարերի տառապանքն է խոսում սրանց բերանով: Այս ժողովրդին մեր ինտելիգենցիան չի կարող հասկանալ, ո՞ր մնաց օտարը: Մեր նոր գրողներից թու՜մա՛յանքն է ու, միայն երկուսը, զգու՜մ մեր ժողովրդին: Ձեզանից հետո կամ նոր, բոլորովին նոր եզր պիտի ասել, կամ պիտի լռել»:

Եվ Տերյանն ասաց նոր խոսքը, որն աստիճանաբար ձեռավորվող «Մթնշաղի անուրջներ» ժողովածուն էր:

Գրքի առաջին բանաստեղծությունները ժամովու տարազվել են 1906-ին՝ Հայկի եւ Վահան Տեր-Գրիգորյանի ստորագրություններով: Իսկ 1908-ին Վահան Տերյան ստորագրությամբ լույս է տեսնում նրա «Մթնշաղկի անուրջներ» ժողովածուն, որն իրենով մի նոր դարաշրջան է բացում հայ գրականության մեջ: Գրքում զետեղված էր 72 բանաստեղծություն:

Շարունակությունը՝ էջ 6

ԴԱԿԻԹ Դ ԿԱՂԱՐՇԱԴԱՏՉԻ
(1590-1629?)

Սկիզբն էջ 3

[illegible]

Այս ամենը չի կարող երեւալ մեր պարսպապետների շարքում, որը գտնուիլիս իր տառապանքների շրջանում, որը գտնուիլիս իր ժողովրդին: Շարժումն իր արժեքներն ստացել է քրդական շալախի գեղի անունից: Ցեղապետը իր Թոփալ Օսմանը Օսմանյան կայսրության ներքաշողական խաչադրություններն ու պատերազմներն արժեք էր ստանում ինչի համար: Ապագայում ինչի համար է: Տրապիզոնից Բաղդադ էր համարվում, ամենայն շահով ամառը ինչի համար: Եւ նրա ամառը կազմող փոփոխվող հայության համար: Դեռույթն էր ներկան թուրքերին: Եւ գլուխը թուրքերին թաղանթադրող: Չափախիտը կարգ հաստատելու միտք չուներ, այլ զբաղվում ինչի ամպագայություններն էին: Կայսրադրություններ իրեն խառնողով, չեղե մանրամասնում: Դնքնորոշմի ազատով այլ հայախմբություններ:

տակցանքները վերապրելուց։ Սովորական բան էր արջիկների և տղաների առեւտնազուլը, գոլթեք առնալատի վերափոխել երկիրը ցանալակախում լիով անապատ դարձավ։ Հայերը ոչ միայն ընդադաթեցին էին Դարսկաստան, այլև փախչում էին Ասորիք, Կովկասյան երկրներ, Լեհաստան, Հունգարիա և Նշաւակալից չափով՝ Կոստանդնուպոլիս շրջակայում։ Զաւակներ շարժում էր շարունակեալ տաւտ տաւուգ անելու։

Պատերազմական գործողությունների ու ջալալիների շարժման հաջորդեց այնպես, ի տեղը: Այս սկսվեց 1606 թվին, իսկ փոքր թուլացավ 1609-ին և վերացավ 1610-ին: Բավական է առնել, որ դիպյալ կառուու ու շուն վնասցին ուտելու, այլև չէջ էին մարդկությանը եղեգեթ (Օշական, Բշի, Կարին, Սեբաստիա և այլն): Սովի տարիների ավազակություն ավելի աստատեցավ:

Տալալիսերի ապստամբությունը ոչ միայն ծանր հետևանքներ է ունեցել հայերի եւ ընդհանրապէս ժողովրդական գաղափարների, այլեւ Օսմանյան կայսրության համար, որը որսւ գալով թիրիղի՝ ջայլեր ձեռնարկել էր այն ճնշելու ուղղությամբ։ Գործը հանձնարարվեց Կոլուշու Մուրադ փաշային, որը կարողացել էր 1606 թվի նոյեմբերի 11-ին ցամաքային հաշտություն կնքել Ռուդուֆ Բ կայսեր հետ եւ 1607 թվի հունվարին մեծ եպարքոս էր նշանակվել։

Սա արտակարգ արագությամբ պատրաստություններ տեսավ եւ Կոստանդնուպոլիսի շրջանից սկսած՝ ամենայն խստությամբ հանդես եկավ ապստամբների դեմ։ Նրան հաջողվեց ջախջախել բալալինների, վեց ջախջախել ջալալիների, վեց ներքաշախէ ու սպանել շարժման առաջնորդներին եւ, թեև ոչ

դրական մեղոսներով, կարգ ու կանոն հաստատել: Արեւել 1608 թվի կիսմեծերի՝ 18-ից բնդամենը մեկուկես տարվա կռիվներից հետո, նա հաղթանակով վերադարձավ մայրաքաղաք՝ Իրեւ հաղթանակի նշան՝ առջեկա տակերով ջալախիները գրավվան 400 դրոշ: Բիւ թե շատ կալսեը Խորադովցե, եւ բնակիւները Խարդուկան վերադառնալ իրենք բնակալայերը եւ գաղովել եւկրագործութամբ: Զավքսերով նորից գարգացավ արհեստագործութիւնը: Կանու-նակովրէք աւետուրը:

ձվում էր, որ այդ՝ իրոք ձվա-
նալի ամսականներում Պուլի
Հայրը պայտրոհարությունը
պետք է քանել գործարարի
հատկապես զգալաբարակ հա-
շիկի օգնելու խնդրով: Դժ-
բախտաբար մայրաքաղաքի
հայրությունը զգալակ էր ան-
մասնակ վճարով և իշխանա-
թյուն և ազդեցություն ձեռք բե-
րելու համար հարկադրանքե-
րով: Ենթացապես ռադի գոր-
ծիկները լուրջ իրենց պայա-
րիկ կողմնակցությունը, պայա-
րիկ էին միմյանց դեմ: Հոկտեմ-
բեր և Նոյեմբերնակացիներ, որ
վաղ խորհրդայն պահանջով
այսինքն է հույ մամուլուով,
Մեղենիկով՝ մայրաքաղաքում
գոյություն ժամանակ ձեռնար-
կի էր նախկին: Գրիգոր Կե-
տաղյան, որ ծնվել էր Կեա-
րիաում է աշակերտել էր Սուա-
պին Ուռուիայում, 1959-ին
վարդապետ էր ձեռնարկել էր
նարբե Կետաղիի առաջնորդ
և մասնակցել էր երուսաղեմի
գործերին: Բոք մայրականով
հայտնի Գրիգոր Դաթակաթյան
ծնվել էր Կամիսիայի, այ որոշ
ժամանակ գոյակել էր Սպար-
սակցվանքում և հետո հասաւա-
նակ էր Բաբերդում և վարդա-
պետ ձեռնարկել՝ Սրապիկի
Օգնելույն Սպարսակցին: Ըն-

որը կախարդական առաջ-
նոր էր։ Մա չէր կարողացել
վերադառնալ երեսակ պատե-
րապետական գործողությունների
պատճառով։ Եվ ինչպե՞ս էր
խոստանալուրի։ Զորորդի հոգե-
դարձակ Չաքարիա Կասեղյան
էր՝ Ջեղուսանի բնակիչների,
որը Կարապասկյանը սպանե-
ր էր Բաղնո Վանկյանն էր
վարդապետ Ճեղտրդկոնից հե-
տոք էր Պոլիս։ Մա 1606-ին
Կասի առաջնորդն է եղել, ա-
յալով 1608-ին սովորված է եղել
գնալ Եջիմովին և այնտեղից
Ջեղուսանի կողմից արձակե-
լուրվելով Ֆրանսիայում՝ այցե-
լուց ևա՛ն Ռոմ։ Ուպյալ եղել
է՛ր թե, Պոլիս պարտիքներ էր
Տրապորտ Սեցկին, որին գա-
նեմնէր թէ սեր պառնայից Լա-
թորիոս Արեւելեանի Գառնե-
ցին, որը ինչ էր Կոստանդնու-
պոլիսում։ 50 հազար դուռուշ գու-
մարը հավաքեց։ Մա դարձել
էր պատրիարք, սակայն ին-
տրալ չէր կարող լինել Կոն-
ստանդնուպոլիսից։ Ինչ-
պէս պարտադրությունէր։ Կը
կառարեղ Յովսէփսն էրոււ, որ
կա՛ն 1600 թվին տրեղէ պար-
տիքորվալը։ Ինչո՞ւ մեծապէս
կասարեղ ինչ տղայից ինչու
սակալ ինչ հաշտությունն է
եղալ ինչո՞ւ։

Շարունակելի

Судья: 310050300, 311

33. 9/11 արդարև անհայտ

Կրց անդամ,
պրոֆեսոր

**Հոգեշնչ
միջոցառումներ
Իրաքահայ
թեմն և նոյ**

2010-ի փետրուարի 9-ին եկեղեցական կազմակերպության մը հիմնուեցաւ՝ «Իրաքի քրիստոնէյ համայնքապետերու խորհուրդ»՝ առանա տակ, որը կը բաղկանայ պետուորակ կողմէ պաշտօնապէս ճանչցուած 14 քրիստոնէյ համայնքներու կոսնապետերը՝ կազմելու 28 առաջնորդութիւն եւ եկեղեցական համայնք:

[illegible]

ժողովականները միաձայնությամբ ընտրեցին թեմի առաջնորդ Տ. Ավագ արք. Ասատուրեանը՝ որպես խորհուրդի ընդհանուր ջարտողար՝ 3 տարուա ժամկանակաշառակի համար:

Փետրուարի 12-ին՝ յընթացս Կարդանան ազգային տոնի առթիւ մատուցուած սք պատարագին տեղի ունեցաւ սարկազակաւ ձեռնարկութիւն՝ առաջնորդանիստ Ս. Գրիգոր Լուսարորիչ եկեղեցւոյ ծառայող համալսարանաւարտ երիտասարդներէն Կոշակ կիսա սարկազակ Դոնդաբեան:

Ձեռնադրութեան աւարտին ձեռնադրող աշակերտը սրբազան հայոյ յաւոր պատշաճ քառոցէ՝ ներկայացնելով Կարդանանց գորաւարանց նախատալութիւնը վանս հաւատոյ որպէս քիստունեակն խիգախում ի ինչի հայրենաց եւ նորաստեղծ մայրենի լեզուին եւ սրբութիւններոյ պահպանման:

Փերուարի 13-ին տեղի ունեցավ Տեառնընդառաջի սբ պատարագը, որոն յաջորդեց Կանկանայի խորդովաճառությունը: Անտեսելով կացութիւնը՝ մեր ժողովուրդը փութացաւ էր իր մայրենի եկեղեցիս՝ ակացաւ սբ Եւսեբոշինելու Տիրոջ կենարար օրհնութիւնը՝ ծիսակատարութեամբ ու սպատարագով մեզ վիրակապելի:

Արամ սրկ. ԶԵԹԵՆԾԵԱՆ

Փետրուար 16, 2010

**ՄԲ ԵՓՐԵՍ
ԱՍՈՐԻ**

ՍԿԻՂՔԸ՝ էջ 2

Արժեքի փափագքն՝ հասնել ընկալելի առաք ձոր Բորուն, Ամ ատևակ ընթաց է, լույս, Օրկիւն, Արկի հասագառանքն եւ Բորո լուսա-
լուցեղեղեղ, Աճ կորպուսում է Բորո եւ հաց-
ումը Լրակց, ունեթ Իրնն եւ. «Այլ փաթը,
որ սպեթի Իրն հն, սպեթի Երանք» (Հովիւ, Ժ
22), Աճ բանելու Իրնն պատկանողնեթի ձեռ-
քն՝ ստաուն է ընթալ ձոր օնց. «Կամունե՛
Ժ, որ որ եւ եմ, Լրակց է Ինձ հեղ լիւնե՛ն»
(տե՛ս Հովիւ, Ժ 26), Աճ լաւացկուն ու գլ-
պախարսկում է Բոր հեղ, քանզի, «հիշալեւ
որ Դու՛ հարկ, իմ ինչ, սպալեւ եւ եմ՝ Բո իմ,
որդեա՛ն Լրակց է մեր ինչ լիւնե՛ն» (տե՛ս
Հովիւ, Ժ 21), Աճ քթանելիթի, Աճ Երանելի
այնտիտիտիթ, Աճ՝ այլ արնա Սարգաթիթու-
թիթ: Սարգեթը, Աճ երեկ մաքսակոր է,
կողպուիթ (մեկ օրիթակ սպալակում է՝
գլալակալակ, ակիթալալակ), աւնորդո՛ւ,
այսօր ելա՛մ՝ բալուն է Բոր օնցում: Դեղորո՛ւ,
Աճ ուղացալ Տիորց, այսօր սպնելու
մեր՝ բազում է Բոր օնցում: Դորոք, Աճ ե-
լեղեղալ հալիլիթ ու հալալիթ էր (մեկ օրի-
թակում) Դորոս հալիլիթը, աստճա՛նա-
լա՛նը, Ստեփանոսի պալակում, այսօր ա-
նալե՛նի [փաթիկ] մեկ մտա՛մ՝ հակեղալակ
է Բոր արտի վրա:

Ինչո՞ւ եք ապել, ինչո՞ւ եք ծուլանում, ինչո՞ւ եք հապառույթ, ել՛ե՛ք, փութացե՛ք այդ-
պիսի որդրման Տփղու մոտ: Մի՛ հապառե՛ք,
մի՛ ծուլանա՛ք. պետք է՝ անցել քաղով մե-
լուեղեղ ու գալուստեղ մայր շուշապե՛ր, ա-
ղաղուծ ելե՛ք Լոռա՛ Գաղա՛ն եւ անկախ
Մարտապետի ապել: Բայց Լա, իմանալով
մեր ինդուլթություն, չնուսպել ու ծուլորթու-
նք, դնելով մեր ետան, շեմեղծու մոտեցա՞ն
ուզիկն ձայն եւ տալիս մեզ եւ կալույթ ուժ-
այն. «Ելե՛ք Իմ մտ, բոլոր իողանանքը եւ
ծախարեկանանքը, եւ եւ ձեռն կալանա-
սացե՛ն, վարանալով եւ ձեռնաքցող-
ներդ հաճեսիւ լսե՛ք ձեր անելի եւ
բար, քաղաղ ու Իմ լուծ քաղող եւ, եւ Իմ բե-
ղ՝ թե՛րես (տե՛ն Մատ. ԺԶ 30): Դաշի՞ք ի՞
պահանջում, ի՞նչ կազմով, ի՞նչ հաշվա-
տում. միայն լեզուդ շարժիր եւ խոստովա-
նիր, ինչ ուր արեցիր: Իմ բեղա՝ թե՛ր եւ,
եղև, անկախք, բար կամեանա, դուրու-
թյամբ ակալես: արև:

Իսկ դու ինքին՝ ես տարակուսում, դանդաղում ու վախեւում. կարծես թե մեծամեծ տանջանքների, սեղությունների ու վտանգների մեջ ես մտնելու, այլ ոչ թե ուղղության գալու: Լա, ցույց տալով՝ ես հեղգությունը, ցույց է տալիս բոլորի մոտ էր իշխանությունը:

ՀՈՐԴՈՐԱԿ
ԿՊԱՇԽԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Ան էլ հարցնում է. «Ի՞նչ ես կամենում, ո՞ւմ ես բարձրում. հիվանդ ես, ես ճարտար բժիշկ եմ. «Առողջների բժիշկ անդեռ չէ, այլ հիվանդներին» (Մարկ. 17): Ձրի ես բժշկում, քեզից ոչինչ չեմ պահանջում, այլ միայն ռեզլ: Ո՛չ վաճառականների մոտ եմ զարկում, ո՛չ որեւէ մէկին արդեսում եմ իկնելու ծախել:

Մոխրի թ ստիտ սեւեակց, բժն հն արտաւոր, որպէս թ կարգորոշուին է. եթ կաթթի է լիլի, բաժական կլինի քեթ թ կարիկին առողջութիւն հասցնելու համար կլինի մկտուրէ: Եթ մեղալիք ես, ես որդւ ինք Տեղ հն, չկեա՝ արդարեւեկն լրջելու, այլ մեղալիքորեկն՝ ապաշխարութիւն: Ուս-ցից ես եւ որ արտան լիմուկեղ, այլ միայն տրաւթ, ուժեթ շեղելից ճշմարտութիւն: Մաքաժողիկն մեկ խաղով կարողացնեց, կարողիկն իր իսկ արտաւորներով արեց, թորիկն բժշկութիւնն որդործելու կարգե-լեց: Դեռորիկն հին երեք անգաւ ուղաղիկն արտաւորեցով [տեւեակով]՝ որդրեց. հն մոտ կանգեց, առաքելութիւն կարգով պահեց եւ արքայութիւն բանալին չկեղ-րեց նրապից: հն ծծողով՝ խաշին ին ղա-տախարոսով, եւ անցեց եւ իսալ խաղա-նեթի որդւ: Նրաթ բարկութիւն եւ ցա-տումով շարժում ին իրեց զփոխելու, եւ քաղցրութիւնն եւ որդործութիւմ թողու-թիւն է իտախանով:

Եւ ակալ իմ կատարաբն. բոլոր երես-
տակներն որոնքդարաբն կանչեցի, օտար
ոգիստիսն իմ տուրք ավանդեմուն որոնքդար-
թայան բերեցի, եւ եղալ իմ հոտ եւ իմ հովիվ
եւ տուրն եւ եւ չեմ փոխուով, եղեկ եւ
սօր, տուրն եւ հալիպտայան: Տարաւ եւ, եւ
եւ իմ կայեցի արդարով շաքարաղու եւ անու-
շահ սուտ: եպես դիմեմ ծարալ եւ, թող գա-
լիսմ մոտ եւ իմ եւ ունցն իմ, հալիպտայան
շաքիտ ծարալեմ, Լաւե, Լաւե որովպալի
կենդանի ջրի աղբորտերն փտիտ բխեմ
(Ղուկ. Է 38): Զաւցաւ եւ, «Եւ եւ կենա-
հաց» շինեցիցի իմաւ, եպես իմեկ ուտալ ա-
հացից, կարաի հալիպտայան» (Ղուկ. Զ 51):
Մեղկացաւ, իմ թք ք պատմունեան եւ իմ
նարկուն, միայկ չարիքեթի արտաշու, եւ
եւ տաղազեմ ժրք թք Լաւիկեի հաւսերեթ
«աւեթեթ, որ Էրիստուտով միտունեթ
Էրիստուտի հաւաք» (Պաղ. Գ 27): Եպես
շինեցի կարոցի ունեշաք, եւ թեց հաւաք
լավագույն կոչիկեթից կարեմ, որովպա
«տուրնակն կանաւ օծեթին և կարիկեթն

եւ թշնամու ողջ գորութիւնը» (Ղուկ. Ժ 19)։
 «Մեղերի ծառ» եղաւ, եւ կազատեւ քե-
 անկի բոլոր նրանք, ովքեր մեղքեր են գ-
 ծում, մեղքի ծառանք են, եւ յոյժ Որդի-
 ձեզ ազատի, ճշմարիտ ազատներ կլինե-
 ի հորշո՛ւմ եւ Իմ անէտ ու հրաշաւանքի՛ զ-
 րուհեանքի՛նքից։ օտար չեմ, քո ազգակի-
 քն, Ղալկի որդին եմ, Աբրահամի թոռը, քե-
 իստակիցն ու մարմնակիցը։

Ե՛ք նապ հի՛ն և կամենա՛ւ, կնայա՛ւնք, բե՛հ, հի՛սք ըրի՛ք և կամենա՛ւ և բե՛հ հա՛մար, տիրաբար հրամայի՛ր, ե՛ւ Ժառայա՛յալ կարգաբե՛ր, որովհետե՛ւ չէ՛կա ծառայո՛ւթյուն ընդունելու, այ՛լ ծառայելու է՛ր Ի՛մ կարգը ընդ և՛ր կողմակն տալու շատերի (իշխողական) համար (Մարկ. Ժ 45): Կամենա՛ւ, որ ուղեղը (կանաւ, ասա՛՛հի՛ն, չաղաղու՛մ, որովհետե՛ւ տո՛ղթ ե՛ւ այլ անելու): Եթե՛ վաղից Ի՛մ ծախիւս մատուցող ուղեղը ե՛ւ ծախ փաճամեղ է՛ր, այ՛լ պա՛ւ երևե՛լ կա՛նաւ առանց դանդաղելու: Այ՛լ քան չե՛ւ ծաղրել, այ՛լ մեղեդել ե՛ւ պրոբէ և՛ վերա՛լին կողորու՛մ: Միայն արտապա՛րք մի կա՛թի հեղիք կոնք ե՛ւ, ե՛ւ Դորոսանի ջոնքից ե՛ւ մարտ (տորոնթոյակ) կիտե՛ր զե՛լաւ ե՛ւ աշտոնթոյակցից ե՛ւ պայծառ կուտա՛կուե՛ն: Զա՛նա՛հ մեղաւեցիք, զագի՛րկի դարձա՛ր, կախեցի՛ր Քննողի՛ն: Այ՛լ կարիքի խտուրկանութիւն, ե՛ւ Ե՛ւ կարգաբե՛ր Ի՛մ քարտեզանութիւն: Ինչպե՛ս որ Ջեռուրկի սահմանէր երկիւր, այկեւէ չե՛կ կա՛նաւ, մանե՛ւ, բախի՛կ կեղեցե՛ր ե՛ւ բազում կիտա՛ւուցե՛ր: Զեա՛նից ի՛ր տոկոսորդի ինքն ե՛ւ կեղանակ Ի՛մ քարտեզանութիւն: Դու՛ յոյ՛ աճաճ թողութիւն ինքնդ ի՛ր մեղերի կիտա՛ւ, ե՛ւ Ե՛ւ յոթանասանեայր աճաճ կա՛ւ տափահսե՛ր ե՛ւ թողութիւն կշտնդե՛ր քսակի ի՛ր եկեւե՛ր ե՛ւ Ի՛մ ջրոնքութիւն, ե՛ւ այ՛լ չե՛ս տո՛: Քննի՛ր չափ, ի՛մացի՛ր թի՛կ ե՛ւ հաշիճի՛ր և՛ մի՛ արտաշ Տաւուտտորդից ժպտե՛ւ, մատառանե՛ր ե՛ւ, ընչպե՛ւ, հրաժու՛ Ի՛ր Որդի ե՛ւ, տոկոսե՛ր ե՛ւ վերջե՛ւս ապարտափակե՛ր, ե՛ւ պահաւե՛ր պարտքը, չե՛ւ ինքնդ, միայն ինքնդ ո՛ր պի՛ն պի՛նք, իտաճապի՛ր, ի՛նք ի՛ր գործե՛ր Ե՛ւ, ե՛ւ քաղթե՛ր ի՛ր յոյս հայրոյր ինքնե՛ր քսա՛ւու ուղեղ կնայա՛ւնք ե՛ւ:

Սրբի՛ր Ինձ, որ սիրում եմ քեզ, հրավիրի՛ր քեզ մոտ հրեշտակների համար Բարձալիխ եւ արդարների համար Յանկալիխ: Չեմ գաղթում քո հողեղեն հարկերից, չեմ խորշում աղքատությունից, չեմ դառնալ սպառնալիք: Սրբի՛ր Իմ առջեւ

մուտքը, մաքրիչի ընդհանուր առաքալումը, սկսվող անուշահոտությունը բուրբ աղոթքներով, սերունդ պատրաստող վարքովը. որպես գիհի՝ պարզիկի (հիմ) ընդ որոշմունքովը, որպես սիփոն՝ խոտովվածությունը փոփր, վարդի պես փթեցնելով սերը, որպես թթոց՝ դիմ ապաշխարությունը, (արհի) տաճարայարյան մատուցող՝ հիմ առջեք քնար նկագեղուն, կանչիկի սրբեղին՝ քեզ համար քարեխոտունը եւ իբրեւ Զյուրի մեծարեղուն:

Ճաշը քայլակն է, սեղանը առանձն է, հրպերակ պայծառ է: Երբ հաճեց, Յոթն հին հետ կերեմ, «Ես եմ Յայրս կանգնեց քեզ մոտ և Լորեանեան քեզ մոտ» (Հով. ԺԶ 23): Սպասե կանես եւ իմ հմ Յորը եղաւ իմ խորհրդով: որպէսզի եմ աշխարհ զայտոյտն խորհրդով ունայն շնեաւ, այլ իմարդկայն ընտրուես իմ խորհրդով առաւել (ժառանգեալ, թաք. իշխանական եւ Լուսնի-հոգեւ. գործ ի վրէ (զստիկականի)՝ ինշխանական եւ Լուսնի, եւ որպիսիս ճաշող իր ընտրուով որոշեց գործողութիւն, որը ինչ անցնում, եւ փոխադրել պատրաստեց քեզ համար իր ընդմէջ: ինշխանականի թաւալու թուրքել է վրէ: «Որ եւս եմ, այստեղ է կիկ-իս իմ ծառան» (Հով. ԺԶ 26): Եւ «Ձեր ինշխան ծածկված է Քրիստոսի հետ Աստծո յնք» (Հով. Գ 3), եւ իս հմ եղբորդ զայտոյտն ծամակն է իմ խորհրդով օրինակւորներն իկանցնելեմ հմ Յորը եւ կանւ: «Սիւս եւ իմ մասնակցեմ, որոնց Ղու մեկնիլ իմս» (Խնձ Եր. Բ 13):

Շարունակելի

Գրաբարից փոխադրեց
Մարթա ԱՐԱԲՅԱՆԸ

ԱՆԱՌԱԿԻ ԿԻՐԱԿԻՆ

ՍԿԻՂԸ՝ էջ 3

Այստեղ անառակի դեմը ծաղրի, թախծի
եւ անորոշ ապագայի հանդեպ մտահոգու-
թյան հավաքական մի արտահայտություն
ունի: Լուս ապ ժախոն առաքին հերթին ի-

րեն է ուղղված՝ իր փշրված ու խորտակված պատրանքների եւ ի դերել ելած հույսերի համար, որովհետեւ օտար աշխարհը նրա

համար դարձավ աղքատության եւ մեղքի
աշխարհի, եւ արդեն ողջ աշխարհն է նրան
այսպէս թվում, որի համար այս նկարն աշ-
խարհի նման զննած է:

Իրենց առանձնակի հուզականությամբ, սակայն, առանձնապես են հիվեցրորդ խմբի նկարները, որոնք ներկայացնում են վերադարձած որդու հայրական գիրկն ընկնելը, որն արտապատկերվում է ստեղծագործության ամփոփող լուծումներով:

Անառակի կյանքի այս փուլերը ոչ միայն ներկայացրել, այլև իր կյանքով, ասես, կրկնել է 17-րդ դարի հոլանդացի հռչակավոր լուսավորչ Ռեմբրանտը:

Մատանի որդու կողմից հայրական ունեթվածքի՝ գվարճերության վաստունը Ռեմբախտոս իր կյանքի շնորհակալությունը չորս տարին՝ 1635 թ., պատկերել է ներկայացնելով իրեն եւ իր բնութագիրը, ապա եւ կնիւ դարձաւ Սասկիի միջոցով։ Կամակի սեղ եւ Նալբանդի իրապէս գվարթ եւ ամբողջապէս վայելէ իր տրված մի անվավարություն։ Այս նկատումով, սակայն, կտակի փառքի համաձայն Նալբանդիների խախտմամբ ուշադրություն լուծողներին կարգի ենթակալություն։

ժառկը գավաթ չէ, այլ չափման միավոր, որը խորհրդանշում է ինքնազսպման չափը, որն ինչպես նկարից իսկ երեւում է, պահված չէ եւ չափից ավելի լեցուն է:

Հովհի գավաթի չափից ավելի լվաճածությունը կասկածորոշեց նաև նկարի ճակատագիրը: 1640-ական թթ. սկսվեց նրա աստիճանակալ վայրէջքը, եւ այս տարիներին Ռեմբրանտի ստեղծեց թշվառության մասունքն եւ խուցճով շրջապատված եւ որպես չե տեսնված իրավիճակից հայտնաբերված իրական գիրքը դարձրել անառակի կերպարը: Եվ ինչ կոչուող եւ ամենահայտնի Ֆորն Կապիտալի ներդրումը ինքնագիրը:

Մահվանից մեկ տարի առաջ՝ 1668 թ., նկարահանում է իր որդուն եւ նույն տարում նկարում «Անառակ որդու վերադարձը»: Որ նկարը շնչում է ողբերգական մի վեհությամբ:

Թեև Ղուկասի Ավետարանում ասվում է. «Եվ միևնույն ժամանակ եր, հայրը տեսավ նրան եւ թթաղ, վեր կացավ եւ վազեց նրան ընդառաջ»։ Ռեկոնստրուկտի կտրված հայրը կույր

Ե: Նա ոչ թե տեսնում է վերադաձած որդուն, այլ զգում նրան, ձեռքով շոշափում նրա թշվառությունը եւ առնում հայրական գրկի ու հովանու ներքո:

Համաշխարհային արվեստում ինչպես որ «Պայծառակերպությունը» կապվել է Ռաֆայելի, իսկ «Խորհրդավոր ընկերքը»՝ Լեոնարդոյի հետ, այնպես էլ «Ասկանյան որդու վերադարձը»՝ Ռեմբրանտի և Կլավան հետ, ես այս թեմաների մարմնավորումն այլ կերպ, քան այս հեղինակների գործերում է, թե՛սով ուժով է պատկերացվել:

Վարդան ՆԵՎՐԿՅԱՆ
Բանասիրական գիտ. թեկնածու

